

A KÖNYVTÁROS ÉS AZ UJÍTÓMOZGALOM

Mindeztideig nem sok szó esett arról a figyelemreméltó tevékenységről, amivel könyvtárosaink az ujitó, feltaláló emberek fáradozásainak sikerét elősegítik. Az ujitók - minden más alkotó emberhez hasonlóan - igénybe veszik - s kell, hogy igénybe vegyék - mindazt az ismeretet, tudást, amit az emberiség évszázadok során összegyűjtött. Az ujitó embernek azonban nemcsak azért kell a műszaki könyveket, folyóiratokat tanulmányoznia, hogy ismereteit gyarapítsa, s tájékozott legyen a szakterületén. Minden ujitót, feltalálót - különösen az utóbbit - szüntelenül kíséri annak a veszélye, hogy olyasfélét talál fel, old meg, ami már ismert dolog a műszaki tudományban. Előfordult már gyakorlatainkban, hogy tudományos kutatók olyan módszer kidolgozásán fáradoztak, amelyet a szovjet vagy más műszaki könyvekből jóformán készen átvehettek, vagy legalábbis lényegesen kevesebb fáradsággal és költséggel meghonosíthattak volna iparunkban. /Gondolunk például a gömbgrafitos módszer kidolgozására./ Ellenkező előjellel is számos példát említhetnénk. M. Nagy Sándor, a Csepel Vas- és Fémművek technikus a szovjet tapasztalatok, szakkönyvek segítségével sok esztendői kísérletezés után valósította meg hazánkban a precíziós öntést. Ipari társadalmunkban az is közismert dolog, hogy a nagy termelékenységet biztosító gyorsforgácsolás módszerét számos üzemünkben Pável Bikov, szovjet esztergályos hazánkban is megjelent könyve alapján vezették be.

A könyvtáros mint a "szellemi-raktár" kezelője semmiképpen sem lehet közömbös, érdektelen szemlélője a dolgozók ujitó fáradozásainak. Csepelen, a Győri Vagon és Gépgyárban, az Egyesült Izzóban, a Klement Gottwald Villamossági Gyárban vagy más üzemünkben az ország több, mint 900 műszaki könyvtárában a könyvtárosok nagy segítséget nyújtanak, és nyújthatnak a fizikai és műszaki dolgozóknak. Mi az, amit a könyvtárosainktól joggal elvárhatunk? Elsősorban nyilvánvalóan azt, hogy - legalábbis nagy vonalakban - ismerjék a gondolatainkra bízott irodalmat. Utbaigazítást, segítséget tudjanak nyújtani a dolgozóknak, ha azok egy vagy más műszaki téma, feladat megoldásán fáradoznak.

A műszaki irodalom tanulmányozásának ipari életünkben milyen nagy jelensége van, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az

a tény, hogy kormányunknak az ujitásokról és találmányokról intézkedő 29/1959.V.10./ számú rendelete már az első paragrafusban említést tesz a szakirodalomról, a következőket mondja:

"Ujitás minden /műszaki, szervezési, ügyviteli jellegű/ javaslat, melynek megvalósítása - a minőség javítása, vagy legalább megtartása mellett - a népgazdaság részére gazdasági vagy egyéb hasznos eredménnyel jár. Ujitás lehet olyan javaslat is, amely a szakirodalomban /könyv, folyóirat, megszünt szabadalom leírása stb./ megjelent közleményeken alapszik."

A rendeletnek erre a pontjára azért kell különösképpen felhívni a figyelmet, mert az Országos Műszaki Könyvtárban a mintegy 170 000 műszaki könyvön, 21 000 kötet folyóiraton kívül öt millió szabadalom, szabvány stb. leírását is őrzik. A szabadalmaknak ez a mérhetetlen tömege az ujitók számára kifogyhatatlan öltetért, ujitási forrást jelenthet. Könyvtárosaink felhívhatnák az üzemi dolgozók figyelmét, hogy kezükben gyárak ujitási feladattervével látogassák meg az Országos Műszaki Könyvtárat, a valószínűleg számos ujitási feladatterv-re találhatnak megoldást a megszünt szabadalmak leírásai között. Azt is elképzelhetnénk, hogy a könyvtáros az üzemekben működő szakszervezeti Ujitási Bizottsággal együttműködve olyan komplex ujitó brigádok létrehozását segíthetnék elő, amelyek feladatuknak tekintenék az előbbieken említett vizsgálat elvégzését.

A könyvtáros számára az említetteken kívül ezer más mód, lehetőség van, hogy üzemében, - hivatásának megfelelően - a műszaki tudományoknak, az ismeretterjesztésnek a zászlóvivője legyen. A Csepel Vas- és Féművekben jelenleg csaknem 1200 csoport küzd a szocialista brigád címért. Az országban alig van olyan termelőhely, ahol ne találkozhatnánk ezzel a termelés fejlesztésével, a szocialista jellem kialakítását célzó megmozdulással. Helyesnek tartanánk, ha az üzemi könyvtárosok szorosabb kapcsolatot építenének ki ezekkel a csoportokkal, brigádokkal, és tagjaik figyelmét felhívnák az új szakmai, műszaki irodalomra, a szabadalmi tár stb. értékeire.

Könyvtárosainknak ügyszeretete, hozzáértése már eddig is figyelemreméltó eredményekre vezetett a műszaki ismeretterjesztés területén. Érdemes könyvtárosaink véleményét, meghallgatni: hogyan látja a könyvtáros és az ujitómozgalom kapcsolatát?

Parányi Györgyné, a Klement Gottwald Villamosági Gyár műszaki könyvtárának vezetője, akinek gondjaira 12 000 műszaki könyv, 8000 folyóirat van bízva, a következőképpen látja a problémát. A legtöbb olvasó - ugymond - az ujitók közül kerül ki. Ez érthető is, hiszen a fizikai vagy műszaki dolgozóknak, bármilyen műszaki, technikai kérdés megoldásával foglalkoznak, szükségük van a szakirodalom segítségére. Azt már sokkal nehezebb megállapítani - és ezt más gyárakban, munkahelyeken is tapasztalhattuk, - hogy milyen ujitásokat valósítottak

meg a műszaki irodalom felhasználásával. A Klement Gottwald Gyár könyvtárosának számos olyan munkamódszere van, amit - ahol ez még nincs meg - helyes volna alkalmazni. A könyvtáros, hogy az ujitók szakmai problémáiban segítséget tudjon nyújtani, ún. társadalmi brigádot "épített ki" magaköré. A brigád tagjai fizikai és műszaki dolgozók, olyan emberek, akik egy-egy szakágatban elismert szaktekintélyek. A könyvtáros hozzájuk fordul segítségért, szakmai tanácsért, ha valamilyen problémával találja szemben magát.

Balogh Edit, a Fémáru és Szerszámgépgyár műszaki könyvtárának vezetője hasonló eredményekről, problémákról beszélt. Ebben a gyárban is a 3000 kötetes műszaki könyvtár legszorgalmasabb olvasói az ujitók. A könyvtárosnak szervezett kapcsolata az ujitómozgalommal nincs, itt sem tudják regisztrálni, hogy a műszaki könyvek hatása miként jelentkezik a termelésben. /Történetesen a szóbanforgó gyár ujitó, gyártmány és gyártásfejlesztési mozgalmával az előző esztendőben sokat foglalkoztunk. Így közölhetjük, hogy a műszaki könyveknek, különösen a szovjet szakirodalomnak nagy szerepe volt abban, hogy az MVE-esztergagépek öt esztendővel ezelőtti 2300 órás gyártási idejét sikerült az 1959-1960. évre csaknem 800 órára mérsékelni. / A zárójelben említett példához még hozzátehetnénk: a műszaki dolgozók az említett gyárban nyilvánvalóan tudatosan kutatták fel az olyan könyveket, amelyeket a gyártmány és gyártásfejlesztési problémáik megoldásához felhasználhattak. Képzeljük el, hogy mennyire növelhették volna az eredményeket, ha a könyvtárosok is a gyártmány és gyártásfejlesztéssel foglalkozó kiadványokra fel-hívják az olvasók figyelmét.

A Telefongyárban Góth Kornélné 18 000 műszaki könyv, 218 féle folyóirat "gazdája". A gyár üzemi lapjában következetesen közlik a legújabb könyvek jegyzékét. Minden héten hétfőn, "olvasó-napot" tartanak. Ilyenkor a könyvtár legújabb könyveiből kiállítást rendeznek, az olvasók megismerkednek a műszaki könyvtár legújabb "szerzeményeivel". A Telefongyár műszaki könyvtárában is - más gyárak könyvtáraihoz hasonlóan - megfigyeltek, hogy a dolgozók érdeklődése a műszaki irodalom iránt ugrásszerűen növekszik. Ezt a nagyarányú fejlődést az ujitómozgalomban is megfigyelhettük. A műszaki könyvtárak forgalmának ez a növekedése, az ujitómozgalom hasonló gyors fejlődése, egy közös nevezőre vezethető vissza. Ugyanis a párt VII. kongresszusa második ötéves tervünk vezérfonalaként a műszaki fejlesztést, az új gyártási technológiák megvalósítását jelölte meg. Ugy gondoljuk, hogy a tömegekben a műszaki fejlesztés iránt megnyilvánuló érdeklődést könyvtárosaink az eddiginél is jobb, körültekintőbb munkával növelhetnék.

A Ganz-MÁVAG könyvtárában, ahol 32 000 műszaki könyv, 8000 műszaki fordítás, 14 000 folyóirat áll a dolgozók rendelkezésére, nem mondhatjuk kielégítőnek, hogy havonta átlag csak 700 művet /könyv, folyóirat stb./ kölcsönöznek. Tüvedés ne essék, itt nem a könyvtár, hanem a gyár műszaki, mozgalmi vezetőit

akarjuk ezért a hiányosságért elmarasztalni. A Ganz-MÁVAG műszaki könyvtárának vezetője helyesen tenné, ha a gyár mozgalmi szerveihez, a gyár üzemi lapjához fordulna segítségért,* és az eddiginél is jobban szorgalmazná a hathatósabb műszaki propagandát. /Lehetetlen az összefüggést nem meglátni az ujitómozgalom és a műszaki könyvtárak között; a Ganz-MÁVAG-ban például az ujitómozgalom jelenlegi eredménye korántsem kielégítő./

A könyvtárosok döntő többsége foglalkozását nem csak kenyérkereseti forrásnak, hanem hivatásnak tekinti. Nem tulzás, ha azt állítjuk, hogy egy üzemben, ahol műszaki könyvtár van, a könyvtáros figyelemreméltó hatást gyakorolhat az ujitómozgalomra; tevékenységével közvetve vagy közvetlen a műszaki fejlesztést hatékonyan segítheti.

Tokár Péter